

Αγυρτεία ή οσιότητα;

Ανακηρύχθηκε πρόσφατα Άγιος από το Οικουμενικό Πατριαρχείο. Ωστόσο, ο βίος και η πολιτεία του δίκασαν την κοινή γνώμη. Δίχασαν τους ιστορικούς, τους συγγραφείς, ακόμη και την επίσημη Εκκλησία σχετικά με την αγκοκατάξή του! Την θολή αυτή εικόνα περί τού Οσίου πλέον Χριστοφόρου Παπουλάκου επιτείνει και η σύγκυση του με άλλους δύο συγχρόνους και συνονόματους του περίπου κληρικούς, που έδρασαν και αυτοί στην Πελοπόννησο.

Ο γνωστός δημοσιογράφος και συγγραφέας Δημήτρης Καμπουράκης έρχεται με ένα πρόσφατο πολυσέλιδο βιβλίο του να τοποθετηθεί μάλλον αρνητικά έναντι τού νέου Αγίου. Μάλιστα κυκλοφορήθηκε από τις Εκδόσεις Πατάκη, με τίτλο: «Παπουλάκος, Άγιος Αγύρτης» και συνιστά μια ελκυστική ανάγνωση για τις ημέρες αυτές, κυρίως για όσους ενδιαφέρονται για θέματα θρησκευτικά αλλά και ευρύτερα ιστορικά.

Ο συγγραφέας τοποθετείται εισαγωγικά στο σημείωμα τού οπισθοφύλλου: «Μάνη, 1852. Με εντολή τού βασιλιά Όθωνα, πέντε συντάγματα στρατού, ιππικό και πυροβολαρχίες κάνουν γιουρούσι για να συλλάβουν έναν ογδοντάχρονο καλόγερο, τον οποίο υπερασπίζονται 6.000 οπλισμένοι και 15.000 άοπλοι χωριάτες. Το μακελειό μοιάζει αναπόφευκτο. Παπουλάκος. Θυρλική μορφή τής λαϊκής θρησκείας τον καιρό τής Βαυαροκρατίας. Πρώην χασάπης και ανακληθής, ξεσίκωσε τον Μοριά και τα νησιά εναντίον τού βασιλιά, των δεσποτάδων, των ξένων προσατών.

Για το κράτος ήταν αγύρτης. Για την επίσημη εκκλησία απόβλητος. Για τις φτωχές αγροτικές και ναυτικές μάζες άγιος και προφήτης. Ο μοναχός Χριστόφορος, γνωστός ως «Παπουλάκος» ή «Παπουλάκης», κατά κόσμον Χριστόφορος Παναγιωτόπουλος από τον Άρμυρανα Καλαβρυτών (1770-1861), ανακηρύχθηκε άγιος από το Οικουμενικό Πατριαρχείο στις 30 Αυγούστου τού 2024.

Το βιβλίο που κρατάτε στα χέρια σας δεν είναι βίος αγίου. Αντιθέτως, είναι μάλλον η απόδειξη ότι η αγιοποίηση κάποιου από την επίσημη Εκκλησία ακολουθεί τους δικούς της νόμους που δεν είναι απαραίτητο να συμβα-

Νέο βιβλίο τού Δημήτρη Καμπουράκη για τον καινοφανή Άγιο Παπουλάκο που «δικάζει»...

δίζουν με την πραγματική ζωή τού που ανακηρύχθηκε άγιος». Είναι γεγονός ότι ο Καλαβρυτινός Χριστόφορος, κατόπιν ασθενείας, σε μεγάλη ηλικία, το 1847, εκάρη μοναχός και εντάχθηκε αμέσως στην ρωσόφιλη «Φιλορθόδοξο Εταιρεία» με ηγέτη τον Κοσμά Φλαμιάτο, που δίδασκε ότι το Σύνταγμα ήταν «εφεύρεσις σατανική» (αφού η τσαρική Ρωσία ήταν απολυταρχική), ενώ παράλληλα υποστήριζε ότι η νεολαία δεν πρέπει να σπουδάζει στα σχολεία, καθώς εκεί διδασκαν άνθρωποι που ήθελαν να διαβάλουν το Γένος και την Εκκλησία. Εν γένει η «Φιλορθόδοξο Εταιρεία» καλλιέργησε το μίσος προς το κράτος και την ανυπακοή στους νόμους. Ουσιαστικά εξυπηρετούσε τα συμφέροντα τής ρωσικής πολιτικής. Σκοπός τής ήταν να εκθρονιστεί ο Όθων και να ανέλθει στον θρόνο κάποιος Ρώσος πρίγκιπας.

Τον καλύτερο εκπαιδευτικό τής η «Εταιρεία» θα βρει στο πρόσωπο τού Παπουλάκου. Ο λόγος τού πλέον αποκτά σαφή πολιτικά χαρακτηριστικά με ευθείες βολές ενάντια στο πρόσωπο τού βασιλιά και συστάσεις σε γενική απείθεια προς τις αρχές και τους νόμους. Μάλιστα στις 10 Οκτωβρίου 1851, στην Καλαμάτα, «ανύψωσε σημαίαν αναταραίας», επικεφαλής ενόπλιου σώματος 300 Μανιατών! Τον Μάιο τού 1852, το κράτος έστειλε τον Γενναίο Κολοκοτρώνη επικεφαλής στρατευτικού σώματος να καταστείλει την εξέγερση, και ο Παπουλάκος, που τον πλαισίωσαν πολυληθείς οπαδοί του, ηττήθηκε και κατέφυγε στον Ταύγετο να σωθεί. Ωστόσο, προδόθηκε από οπαδό του και συνελήφθη παραπεμφθείς σε δίκη το 1853. Ο λαός όμως έχασε εν πολλοίς το ενδιαφέρον του για αυτόν, αφού προδόθηκε για άλλη μια φορά από την Ρωσία, λόγω τού ενσκήψαντος τότε Κριμαϊκού Πολέμου (1853-1856). Ο Χριστόφορος τέλος, λόγω ασθενείας, θα στα-

λεί σε περιορισμό στην Μονή Παναχράντου τής Άνδρου, όπου και θα αποβιώσει το 1861. Έτσι θα καταλήξουν ο βίος και η δράση τού αντιλεγόμενου αυτού Παπουλάκου, τον οποίον πολλοί ωστόσο ακόμη μέχρι σήμερα επέμεναν να θεωρούν Άγιο...

Την αγκοκατάξή του ενίσχυσε ασφαλώς η διαχρονική ρωσοφιλία των Ελλήνων και υποστήριξε σθεναρά ο Μακαριστός Αρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος, όχι όμως χωρίς αντιδράσεις. Χαρακτηριστική αίφνης ήταν η στάση τού μακαριστού Μητροπολίτου Ηλείας Γερμανού, ο οποίος ηρνήθη φανατικά την αγιότητα τού Χριστοφόρου! Ούτε η άλλως ο Παπουλάκος ανακηρύχθηκε Άγιος τελικά, και μάλιστα σε μια εποχή που μαίνεται ο ρωσοουκρανικός πόλεμος, που δοκιμάζει και τις ελληνορωσικές σχέσεις και τα Ορθόδοξα Πατριαρχεία...

Άλλωστε το μεγάλο ποσοστό των ρωσοφίλων Ελλήνων εξηγείται ιστορικά κυρίως, αφού εδράζεται στα χρόνια τής Τουρκοκρατίας, όχι μόνον λόγω Ορθόδοξου δόγματος, αλλά και λόγω τής προσδοκίας σωτηρίας από τον Οθωμανό δυνάστη. Η οποία φυσικά δεν ήλθε ποτέ!...

Στο πλαίσιο αυτό, ήδη από τα χρόνια τού Αγώνα και μετά, αναπτύχθηκε το δημοφιλέστατο κίνημα των Παπουλάκιδων. Με το όνομα αυτό διακρίνονται τρεις μοναχοί τής εποχής, με ευρεία αποδοχή – καθόλου όμως όμοιοι μεταξύ τους. Έδρασαν και οι τρεις κυρίως στην Πελοπόννησο, για αυτό, προκειμένου να αποφεύγεται η σύγκυση, πρέπει τα ονόματα αυτά να διασαφηνθούν. Έτσι, πέρα τού Χριστοφόρου, υπήρξαν και άλλοι δύο, προγενέστεροι: - Ο Όσιος Ιωακείμ Παπουλάκης, ο Ιθακήσιος, ο μόνος «ξεκάθαρος», με ορθόδοξο φρόνημα και έντιμη δράση. Γεννήθηκε στην Ιθάκη το 1786. Νέος εργάστηκε ως ναυτικός, ενώ σε κάποιο ταξίδι του έφτασε στο Άγιον Όρος, όπου εκάρη μοναχός και ασκήτευσε επί εικοσαετία στην Μονή Βατοπαιδίου. Όταν ξέσπασε η Επανάσταση, ήλθε ως ιεραπόστολος στην Πελοπόννησο. Από εκεί φυγάδευσε στα Επτάνησα πολλούς γέροντες και γυναικόπαιδα. Αργότερα επέστρεψε στην Ιθάκη, όπου για πολλά χρόνια εκήρυξε τον Θείο Λόγο, βοήθησε τους φτωχούς και έπαισε εκκλησίες. Εκαιμήθη στις 2 Μαρτίου 1868, ενώ αναγνωρίσθηκε Όσιος από το Οικουμενικό Πατριαρχείο το 1998.

- Ο Ευγένιος Παπουλάκης. Θεωρείται ότι και αυτός είχε καταγωγή από την Ιθάκη, αν και έδρασε αποκλειστικά στην Πελοπόννησο τα επαναστατικά χρόνια. Ωστόσο δεν είχε καμιά σχέση με τους άλλους δύο, αφού αυτός ήταν επικίνδυνος αγύρτης και προδότης! Ξεκίνησε από το Διακοπτό και βρέθηκε να «μονάζει» στα Τριπτάμα τής ορεινής Αχαΐας. Εκεί βεβαίως συζούσε με μια καλόγρια, το δε σύζυγμά του είχε μεγίστη απήχηση στους πολυληθείς χωρικούς τής περιοχής, ενώ παράλληλα πρέσβευε την ουδετεροφιλία, την ώρα που ο Ιμπραήμ αλώνιζε στον Μοριά! Κήρυττε επίσης ότι αμάρταναν όσοι είχαν λεηλατήσει τα υπάρχοντα των Τούρκων, για αυτό έπρεπε να τα φέρουν σε αυτόν – αλλιώς θα συλλαμβάνονταν και οι ίδιοι αιχμάλωτοι! Τους προέτρεπε επίσης να αφήσουν τα όπλα και ο Ιμπραήμ θα αφανιζόταν θαυματουργικά! Έτσι ο ίδιος ηθασούριζε, ενώ ο Κολοκοτρώνης ανησυχούσε ότι υπονόμειε το ηθικό των χωρικών και αναζητούσε με τον Ζαΐμη τρόπους να τον περιορίσουν. Τελικά, όλοι ανακουφίσθηκαν, όταν τον Σεπτέμβριο τού 1826 Άραβες στρατιώτες εισέβαλαν στο μοναστήρι, σκότωσαν τον Παπουλάκη, πήραν σκλάβο την καλόγρια και άρπαξαν τον θησαυρό του...